

Preek Johannes 5: 1-18

Broeders, zusters,

Misschien herinnert u zich nog dat ik enkele weken geleden over Nehemia 3 heb gepreekt. Ik heb toen als Bijbellezing alle namen voorgelezen van al die mensen die aan de muur van Jeruzalem hebben meegebouwd. Het heeft toen heel wat reacties opgeleverd van gemeenteleden die zich afvroegen waarom ik voor zo'n vreemd Bijbelgedeelte koos. Misschien herinnert u zich ook nog dat het rondje om de stad begon bij de Schaapspoort en ook weer eindigde bij de Schaapspoort. De Schaapspoort is de poort waar de mensen met hun offerdieren de stad binnengingen op weg naar de tempel. Die Schaapspoort had grote betekenis. Dat was de poort die mensen doorgingen om God te ontmoeten. Vandaar ook dat de poort bij de herbouw geheiligd werd.

En daar bij die Schaapspoort, lezen we vandaag in het Evangelie, ligt het bad Bethesda. Het woordje Beth kent u waarschijnlijk wel. Het betekent 'huis'. Je hoort het terug in Bethlehem 'broodhuis' en ook in Bethel 'huis van God'. Bethesda betekent 'huis van barmhartigheid'.

Klinkt goed, een huis van barmhartigheid, bij de poort waar alle tempelgangers de heilige stad binnenkomen. Ook Jezus bevindt zich vandaag tussen die massa. Het was een Joodse feestdag. We weten niet om welk feest het gaat, dat vermeldt Johannes niet. Er worden wel verschillende suggesties gedaan door bijbelcommentaren, maar dat blijven ook maar bij suggesties. Vandaar dat ik dat liever wil laten rusten. Als het belangrijk was om welk feest het ging had Johannes het wel vermeld.

Jezus komt in Bethesda en dan blijkt daar een man te liggen, die al achtendertig jaar ziek is. Achtendertig jaar, dat is zowat een heel mensenleven in Jezus' tijd. Denkt u maar aan het volk Israël in de woestijn. Dat moest veertig jaar rondzwerven, totdat de hele generatie van mopperaars overleden was. Veel ouder werden de mensen toen niet. Hier ligt dus een man al bijna veertig jaar te wachten. Vermoedelijk is hij wel elke avond hier bij het badwater neergelegd en wordt hij 's avonds ook weer opgehaald. Maar daarmee houdt de barmhartigheid ook wel zo'n beetje op. Want zodra het badwater in beweging komt is er niemand die hem helpt.

Het is trouwens wel goed om te realiseren dat het 4^e vers in de oudst gevonden

handschriften van het Johannes Evangelie niet voorkomt. In de NBG vertaling staat het tussen vierkante haken om dat aan te duiden en de NBV vertaling heeft het als voetnoot onder aan de pagina gezet. In de HSV is dat jammer genoeg niet te zien. Omdat het in die oudste handschriften niet voorkomt is het heel goed mogelijk dat het vers later door overschrijvers als een soort uitleg er tussen is geplaatst. Of de oorzaak van de geneeskrachtige werking werkelijk door een engel gebeurt kan dus ook niet met zekerheid gezegd worden. Mogelijk heeft Johannes dat zelf niet zo opgeschreven en is het later toegevoegd bij het overschrijven van het Evangelie.

Jezus komt in Bethesda en daar ziet Hij een man liggen. Daarmee begint heel vaak Jezus' optreden. Hij ziet!

Jezus ziet Levi de tollenaar bij zijn tolhuis zitten en roept hem om te volgen.

Jezus ziet Zacheüs in de boom zitten en roept hem naar beneden.

Jezus ziet de verkromde vrouw in de synagoge en geneest haar.

En zo ook nu. Jezus ziet de man. Als Jezus mensen ziet, dan gebeurt er iets in Zijn hart. Hij wordt bewogen, met onferming bewogen (Matt.9:36). Letterlijk betekent dat zoiets als 'hij krijgt er buikpijn van'. Het raakt zijn diepste innerlijk, dat hier een man ligt die al z'n hele leven wordt voorbij gelopen door de tempelgangers en hij heeft geen mens. Straks willen we het daar nog wel even over hebben. Maar ik wil in deze preek niet alleen maar stilstaan bij de vraag of wij wel een kerk zijn waar we oog hebben voor de gemeenteleden 'die geen mens' hebben. Eerst nog iets anders.

Eerst nog een laagje dieper. Hier ligt een man. Een hopeloze stakker. Geen enkel perspectief. Geen enkel vooruitzicht meer op een hoopvol leven. Hij is niet alleen verlamd. Hij heeft eigenlijk geen leven meer. En omdat Jezus straks, als Hij hem in de tempel ontmoet, zegt dat hij niet weer moet zondigen, krijg je de indruk dat zijn geloof ook op een laag pitje is terecht gekomen. Deze man heeft meer nodig dan een paar gezonde benen, hij moet weer een nieuw leven krijgen. Wil je gezond worden is een vraag met een diepere inhoud. En die vraag stelt Jezus vandaag dus ook aan ons.

Wil jij gezond worden? In feite liggen wij dus allemaal te wachten op Gods barmhartigheid in Bethesda, het huis van de barmhartigheid. Geen mens kan zonder. Daar begint geloven wel mee. Geloven is niet een vaag besef dat er meer is tussen hemel en aarde. Dat hoor je tegenwoordig vaak zeggen: ik geloof wel dat er iets is! Maar maak dat iets alsjeblieft niet concreet. Noem het geen iemand.

Maar Bijbels geloof heeft te maken met besef dat je niet zonder een Verlosser kunt. Dat je niet zonder Jezus kunt die ook tegen jou zegt: wil je weer gezond worden? Mag Ik je heel maken?

Dat is de ene kant. We hebben dat allemaal nodig. Maar maak dan alsjeblieft niet de vergissing dat je zo'n ellendig geval bent dat er geen hoop meer is. Natuurlijk, God wil ons bewust maken dat we Jezus nodig hebben, maar dat doet Hij niet om ons met de neus in onze eigen vuiligheid en zondigheid te drukken. Hij confronteert ons met onze tekorten om ons te helpen de geloofsbenen er weer onder te zetten. Hij wil ons heel maken. Een leven bieden met perspectief, een leven in shalom met God en onze medemens.

We hebben het allemaal nodig dat God ons weer op onze geloofsbenen zet. Wie je ook bent, je bent geen hopeloos geval, die maar je tijd uit ligt aan de waterkant. Je bent een mens, die door Jezus wordt gezien. Hij ziet je! Hij ziet je leven, Hij ziet je gebrokenheid en zegt vandaag ook tegen jou: wil je me de kans geven om jou een nieuw leven te geven. Wil je dat?

Die man aan de waterkant had nog nauwelijks hoop, niemand die hem hielp. Maar bij Jezus bestaan er geen hopeloze gevallen.

Jezus spreekt de man toe. Het is bijna kortaf: *Sta op, neem je matras op en wandel.* De man krijgt een opdracht. Zet je benen eronder, kom op.

Dus behalve die vraag: *wil je gezond worden* krijgt de man nu ook de opdracht om *op te staan*. Er is genezing, er is een nieuw leven beschikbaar. Maar je moet ook in de benen. Jezus vlakt nooit je eigen verantwoordelijkheid uit. Je bent nooit alleen maar slachtoffer. En dat geldt ook voor ons. Je kunt je niet passief verschuilen: *niemand kijkt naar me om. God niet en de mensen van de kerk niet.* Je ontvangen leven is te kostbaar, om het in de slachtofferrol voorbij te laten gaan.

Jezus roept de man op om in de benen te komen. Hij draait de zaak om. Jij laat je niet meer dragen door je bed, maar je gaat nu zelf je bed dragen. Zo kun je als mens jezelf ook als slachtoffer van de omstandigheden zien, maar je kunt die omstandigheden ook gaan aanpakken. Wat je ooit is overkomen kun je vaak niet helpen, maar hoe je ermee omgaat wel. Jezus zegt, in de benen en oppakken die boel. Misschien wordt het wel tijd om puin te ruimen. Tijd om kapotte relaties te herstellen. Tijd om dingen uit te praten, tijd om vergeving te vragen of vergeving te

schenken. Tijd om ook je emotionele beschadigingen onder ogen te zien en bij Jezus te brengen. Blijf niet aan de waterkant liggen en je omrollen in je eigen verdriet, in je eigen pijn, in je eigen teleurstelling over wat anderen jou hebben aangedaan. De omstandigheden bepalen je leven niet, pak ze aan. Neem je bed op en wandel!

Dat is het eerste. Wil jij wel gezond worden? Wil je wel heel worden? Mens uit één stuk. Wil jij met Gods hulp de benen eronder zetten en met God op weggaan in plaats van het slachtoffer uit te hangen?

Het tweede is de spiegel die Jezus' voorbeeld aan ons voorhoudt. Gelovigen zijn mensen die volgeling van Jezus zijn en zich voornemen om Jezus zichtbaar te maken in de gebroken wereld om ons heen. Wie die vraag van Jezus 'wil je gezond worden' met 'ja' heeft beantwoord, mag vanaf dat moment ook op weg gaan en het beeld van Degene die je heeft genezen gaan vertonen in de wereld. Jouw genezen ziel is je niet alleen maar gegeven, zodat je later een keertje in de hemel kunt komen en voor de rest leef je gewoon je leven. Nee, jouw genezen ziel mag je inzetten om anderen te weg te wijzen naar Degene bij wie genezing is te verkrijgen. Wie Jezus volgt, wordt ook geroepen om met dezelfde bewogenheid de wereld in te kijken en de heelheid die Hij wil geven uit te dragen en door te geven aan allen die het nodig hebben.

Het mag niet zo zijn als bij die tempelgangers die met hun schapen de poort binnengaan om God te eren en om vergeving te ontvangen voor zichzelf, maar geen oog hebben voor de nood van de stakkers in het huis van Bethesda.

Dat sluit natuurlijk prachtig aan bij het jaarthema 'verbondenheid', je levende steentje bijdragen.

Net zo min als de tempelganger met z'n offerdier alleen voor zichzelf naar de tempel ging, mogen wij alleen voor ons eigen zielenheil een kerkbank warm komen houden. De vraag dringt zich ook aan ieder van ons op. Hoe zit dat bij ons, zijn er bij ons ook mensen in de gemeente die 'geen mens' hebben? En hoe zit het met onszelf: voor wie ben ik eigenlijk een mens, een medemens? Wie in onze gemeente kan wel een steuntje in de rug gebruiken? Wie kan ik bezoeken? Met wie kan ik eens een praatje aangaan omdat het leven voor deze broeder of zuster zo zwaar is geworden dat het bijna niet meer mogelijk is om zelf de benen eronder te krijgen? De roep van die man aan het badwater van Bethesda was een aanklacht tegen het Israël in Jezus' dagen. Hoe kan het dat hier iemand ligt die 'geen mens' heeft? Wat is er van jullie leven

onder Gods goede geboden terecht gekomen? Geboden die spreken van liefde tot God en liefde tot de naaste zijn verworpen tot een krampachtig naleven van een pakket regels in plaats van een leven uit het hart.

De genezen man heeft z'n bed opgepakt en is met bed en al doorgelopen naar de tempel. Ongetwijfeld is hij daar heengegaan om God te danken. Hij zal wel letterlijk gehuppeld hebben van zielevreugd zoals we in de Oude Berijming van Psalm 68:2 zingen. Wat wil je? Achtendertig Jaar aan bed gekluisterd en nu loopt hij weer. Hij heeft weer een leven terug. Hij kan weer zelf onder de mensen komen, zelf naar de tempel gaan, zelf de kost gaan verdienen. Het is zoveel meer dan een paar gezonde benen. Het is een menswaardig leven. Precies dat is wat God ons wil schenken. Precies zoals God het leven bedoeld heeft. Hij wil je je waardigheid weer terug geven. En daarom mogen we ook, als kinderen van Hem, alles wat de menswaardigheid aantast in deze gebroken wereld, tegen gaan.

In de tempel komt de genezen man enkele Joodse leiders tegen, die hem erop aanspraken dat hij met z'n matras rondliep op sabbat. En natuurlijk, in het Oude Testamant wordt gesproken over een last dragen op sabbat. Je mocht geen last de stad binnenbrengen. (Neh.13:15; Jer. 17:21) Maar daar ging het over handel. Je moet op sabbat niet naar de stad komen om de opbrengst van je land te gaan verkopen. De Here God wil met het sabbatsgebod laten zien dat het goed is om te rusten en ook als een getuigenis naar de volken rondom. God zorgt voor z'n volk. Hij geeft de welvaart, ook als je niet dag in dag uit ploetert.

Maar de Joodse leiders hadden het gebod uitgebreid. Ze hadden er een pakket regels van gemaakt, zodat het mooie, het getuigenis van het goede leven, eruit verdween. Leven in een liefdesrelatie met de God van Israël was veranderd in een leven volgens strakke voorschriften. In plaats van dat de Joden daar in de tempel samen met de genezen man een spontane lofprijs aanhieven om God te danken voor zoveel goeds, begonnen ze te muggenziften over dat opgerolde matras op z'n schouder. Op die manier gaan menselijke regeltjes – het zijn geen regels van God – heersen over het hart. Dan gaat het leven er uit en dat is een grote valkuil, ook vandaag. Jezus heeft tijdens zijn aardse rondwandeling nooit Gods geboden overtreden. Maar Hij wilde zich niet laten leiden door menselijke regeltjes die het zicht op Gods hart wegnamen. Want dat zou zijn bediening gigantisch in de weg staan. Dat zou letterlijk zonde zijn, het doel missen. Jezus kwam op aarde om z'n

Vader zichtbaar te maken. *Wie Mij gezien heeft, heeft de Vader gezien* zei Hij. Met andere woorden, zoals Ik ben, is mijn Vader ook.

En dat was ook het antwoord dat Jezus gaf toen aan het licht kwam dat Hij degene was die de man had genezen. *Mijn Vader werkt tot nu toe en Ik werk ook!*

in de ogen van de Joden was dat pure godslastering. Hij brak niet alleen de sabbatsvoorschriften, maar durft zichzelf ook nog eens met God gelijk te stellen. En daar is maar één antwoord op en dat is de doodstraf.

Voor veel Joden mocht Jezus best een rabbi zijn, een leraar of een profeet, maar als Hij claimt God zelf te zijn die als Messias van Israël is verschenen dan gaat dat hen te veel ver.

Ach, en wat dat betreft is er ook niet veel nieuws onder de zon. In onze tijd zijn er best veel mensen die met sympathie over Jezus spreken. Jezus die opkomt voor de armen, Jezus het goede voorbeeld, Jezus de boodschapper van goed nieuws. Jezus, die we in één adem noemen met andere weldoeners uit het verleden.

Maar daarmee doen we Hem geen recht. Daarvoor is de Bijbel veel te radicaal. In het Johannes Evangelie waar we vandaag uit gelezen hebben klinkt het in alle toonaarden. Het Woord is vlees geworden, met andere woorden: Hij is mens geworden, maar dat woord is ook God (Joh.1). In Johannes 8 klinkt uit Jezus' mond: voor Abraham geboren was, ben Ik (letterlijk staat er 'IK BEN=JHWH'). Ook daar stelt Jezus zich aan God gelijk en de mensen namen stenen op om Hem te stenigen. Het optreden van Jezus vraagt van ons geen complimentjes of mooie woorden. Jezus vraagt je aanbidding!

Vandaag hebben we gezien dat deze Jezus naar ons toekomt met een vraag:

Wil je gezond worden?

Mag ik je heel maken?

Mag ik je Verlosser zijn?

En als dat zo is, kom dan ook in de benen. Neem de verantwoordelijkheid voor je eigen leven, kom uit je slachtofferrol. Neem je bed op....

Maar ook, neem de verantwoordelijkheid voor elkaar. Draag ook elkanders lasten. Draag je steentje bij. Wees geen 'tempelganger' die wel zelf graag vergeving wil ontvangen, maar die geen oog heeft voor de nood van een ander. Wees een huis van barmhartigheid, wees een Bethesda waar voor ieder mens barmhartigheid te

verkrijgen is bij het kruis, maar ook een plaats waar, wie het maar horen wil, erop
gewezen wordt dat bij onze Heiland het mogelijk is om nieuw leven te ontvangen.

De Joden mopperden over regeltjes die niet nageleefd werden, in plaats van dat ze
God groot maakten.

Laten we van hun fouten leren en onze Heer eren in ons lied:

Heerlijk is Uw naam, heerlijk is Uw naam.

Hoog verheven en vol van kracht, heerlijk is Uw naam. Jezus, Jezus....

AMEN